

CUNOAȘTEREA ȘTIINȚIFICĂ

ISSN 2821 – 8086, ISSN – L 2821 – 8086, Volumul 1, Numărul 1, Septembrie 2022

Contextul intrării României în al Doilea Război Mondial

Nicolae Sfetcu

Pentru a cita acest articol: Sfetcu, Nicolae (2022), Contextul intrării României în al Doilea Război Mondial, *Cunoașterea Științifică*, 1:1, 69-74, DOI: 10.58679/CS41448, <https://www.cunoasterea.ro/contextul-intrarii-romaniei-in-al-doilea-razboi-mondial/>

Publicat online: 25.07.2022

ABONARE

© 2022 Nicolae Sfetcu. Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și opiniilor exprimate revine exclusiv autorilor

Contextul intrării României în al Doilea Război Mondial

Nicolae Sfetcu

Rezumat

La 23 august 1939 Germania și Uniunea Sovietică au semnat la Moscova pactul Ribbentrop-Molotov, conform căruia URSS revendica Bucovina de Nord și Basarabia. În septembrie 1939 Polonia este invadată de Germania. În acest context Consiliul de Coroană a decis, la 6 septembrie 1939, proclamarea neutralității României, securizând frontierele și evitând confruntarea militară prin activarea “Blocului Balcanic al Neutrilor”, a Acordului Balcanic din 1934 și prin încercarea de a încheia un pact de neagresiune cu URSS. La 29 martie 1940, V. M. Molotov vorbește despre “existența unei chestiuni litigioase nerezolvate, aceea a Basarabiei, a cărei anexare de către România nu a fost niciodată recunoscută de Uniunea Sovietică, cu toate că aceasta n-a pus niciodată chestiunea înapoierii Basarabiei pe cale militară”. Prin tratatul Hitler-Stalin, Tratatul de la Craiova și Al Doilea Arbitraj de la Viena (Dictatul de la Viena) România pierde peste o treime din teritoriu și peste un sfert din populație), inclusiv Ținutul Herța care nu făcea parte nici din Bucovina, nici din Basarabia și nu fusese revendicat inițial de URSS. O parte din Basarabia este alipită Ucrainei, iar cealaltă parte formează Republica Sovietică Socialistă Moldovenească,

Cuvinte cheie: România, al Doilea Război Mondial

CUNOAȘTEREA ȘTIINȚIFICĂ, Volumul 1, Numărul 1, Septembrie 2022, pp. 69-74

ISSN 2821 – 8086, ISSN – L 2821 – 8086

URL: <https://www.cunoasterea.ro/contextul-intrarii-romaniei-in-al-doilea-razboi-mondial/>

© 2022 Nicolae Sfetcu. Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și opiniilor exprimate revine exclusiv autorilor

CONTEXTUL INTRĂRII ROMÂNIEI ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Strategia României în secolul al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea a fost unirea tuturor teritoriilor locuite de români într-un singur stat și menținerea unității acestuia. În acest context, România a avut trei inamici principali în această perioadă: 1) Ungaria, pentru controlul Transilvaniei, atribuită României prin Tratatul de la Trianon, Transilvania de Nord fiind oferită Ungariei în 1940 prin Dictatul de la Viena (Al doilea arbitraj de la Viena) și retrocedată României în 1945; 2) Bulgaria, pentru controlul Cadrilaterului (Dobrogea de Sud), luată de România după al doilea război balcanic, recâștigată de Bulgaria în Primul Război Mondial împreună cu Dobrogea de Nord prin Tratatul de la București și un protocol secret cu celelalte Puteri Centrale în septembrie 1918, cedând teritoriul înapoi României în 1919 prin Tratatul de la Neuilly, și recâștigându-l în al Doilea Război Mondial prin Tratatul de la Craiova din septembrie 1940; și 3) Rusia, care a ocupat Basarabia și Bucovina de Nord în 1940, această ocupație fiind confirmată prin Tratatul de pace de la Paris din 1947.

În România interbelică, forma de guvernământ a fost de monarhie constituțională parlamentară până în 1938, dar cu o mare instabilitate politică: între 1928-1938 s-au succedat la conducerea României 25 de guverne. Prin constituția din 1923 regele putea dizolva parlamentul și organiza alegeri anticipate. La 11 februarie 1938 s-a instaurat Dictatura regală a lui Carol al II-lea, prin instalarea unui guvern condus de patriarhul Miron Cristea și elaborarea unei noi Constituții intrată în vigoare la 27 februarie, toate puterile fiind concentrate în mâna regelui. Partidele politice parlamentare au fost grupate într-un Front al Renașterii Naționale și s-a format un consiliu de coroană, cu caracter consultativ, fiind arestați mai mulți lideri legionari, printre care și Corneliu Zelea Codreanu, împușcați din ordinul regelui la 30 noiembrie 1938 sub pretextul de „fugă de sub escortă” (C. C. Giurescu și Giurescu 1971, 740–41).

Conform *Istoriei Militare a Poporului Român*, Vol. VI, elaborată de Comisia de Istorie Militară (Olteanu et al., 1984, vol. 6), la începutul lui 1934 armata avea în dotare arme individuale pentru 31 de divizii, 13.240 puști-mitralieră pentru 20 de divizii; 13.587 mitraliere pentru 37 de divizii; tunuri de câmp (calibre 75 și 76,2 mm) pentru 22 divizii; obuziere (4 baterii a câte 4 piese pentru o divizie) pentru 10 divizii. Cu artileria grea din dotare se puteau constitui două divizioane de obuziere calibru 150 mm și alte patru divizioane de tunuri cu țeavă lungă, calibru 120 mm. Aviația militară dispunea de 9 avioane de recunoaștere, 101 de observație, 20 de legătură, 35 de vânătoare și 39 de bombardament (Olteanu et al., 1984, 6:227–28).

În anul 1939, armata română avea în dotare 300.000 carabinele noi calibru 7,92 mm care acopereau doar 30% din necesar, și 3.500 mitralierele pentru 70% din nevoile de dotare. Pentru artilerie existau 248 obuziere noi calibrul 100 mm, erau noi, din 630; 180 de obuziere Skoda de 150 mm și 72 de tunuri cu țeava lungă 105 mm de fabricație nouă din 222 obuziere și 183 de tunuri, și 24 de tunuri calibru 47 mm și 500 de mine antitanc (Olteanu et al., 1984, 6:227–28).

La 23 august 1939 Germania și Uniunea Sovietică au semnat la Moscova pactul Ribbentrop-Molotov, conform căruia URSS revendica Bucovina de Nord și Basarabia. În septembrie 1939 Polonia este invadată de Germania. În acest context Consiliul de Coroană a decis, la 6 septembrie 1939, proclamarea neutralității României, securizând frontierele și evitând confruntarea militară prin activarea “Blocului Balcanic al Neutrilor”, a Acordului Balcanic din 1934 și prin încercarea de a încheia un pact de neagresiune cu URSS.

La 29 martie 1940, V. M. Molotov vorbește despre “existența unei chestiuni litigioase nerezolvate, aceea a Basarabiei, a cărei anexare de către România nu a fost niciodată recunoscută de Uniunea Sovietică, cu toate că aceasta n-a pus niciodată chestiunea înapoierii Basarabiei pe cale militară” (Văratîc 2000, p.229-230).

Prin tratatul Hitler-Stalin, Tratatul de la Craiova și Al Doilea Arbitraj de la Viena (Dictatul de la Viena) România pierde peste o treime din teritoriu și peste un sfert din populație), inclusiv Ținutul Herța care nu făcea parte nici din Bucovina, nici din Basarabia și nu fusese revendicat inițial de URSS. O parte din Basarabia este alipită Ucrainei, iar cealaltă parte formează Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, ocuparea fiind urmată de deportări în masă (Бурай 1999, 567–81)¹ și interzicerea valorilor românești. La 26 iunie, ora 22.00, V.M. Molotov a transmis o notă lui Gheorghe Davidescu, șeful misiunii diplomatice românești la Moscova, în care cerea “înapoierea cu orice preț” a Basarabiei și cedarea către Uniunea Sovietică a părții de nord a Bucovinei. (Scurtu, Mocanu, și Smârcea 1995, 529–30) În 1940, printr-un simplu proces-verbal, URSS a luat de la România Insula Șerpilor, din rațiuni strategice. (Văduva 2015)

Gheorghe Văduva afirmă că Rusia, ca unul din imperiile din vecinătatea României, a fost dintotdeauna interesată de falia strategică Marea Neagră- Marea Baltică, care afectează nordul Bucovinei și teritoriul dintre Prut și Nistru, considerată un spațiu de siguranță strategică pentru

¹ Lucrare având ca sursă arhivele NKVD

CONTEXTUL INTRĂRII ROMÂNIEI ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Imperiul Rus. Astfel, unificarea statelor românești contravenea intereselor geopolitice al celor trei mari imperii vecine. (Văduva 2015)

Carol al II-lea formează, la 22 iunie 1940 Partidul Națiunii. La 4 iulie 1940 este instalat guvernul Ion Gigurtu care, la 30 august 1940, prin Dictatul de la Viena, este nevoit să cedeze Ungariei jumătate din Transilvania („Transilvania de Nord”), iar pe 7 septembrie 1940, prin Tratatul de la Craiova, „Cadrilaterul” a fost cedat Bulgariei.

Criza regimului "carlist" se încheie prin formarea guvernului Ion Antonescu - Horia Sima prin Decret Regal semnat de Carol al II-lea. Beneficiind de suspendarea Constituției și de dizolvarea parlamentului (D. C. Giurescu 1999, 65) Antonescu a cerut abdicarea regelui la 6 septembrie 1940, formând Statul Național-Legionar, cu Horia Sima vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru secretar de stat (C. C. Giurescu și Giurescu 1971, 742). În aceeași zi a întronării sale ca rege al României, Mihai I a emis un decret prin care Antonescu avea puteri depline în calitate de Conducător al Statului Român, dar cu o precizare care i-a scăpat lui Antonescu: Regele numea pe primul ministru. (Hitchins 1994)

Garda de Fier, după ce ajunge la guvernare, declanșează un val de răzbunări împotriva partizanilor regimului parlamentar anterior, ucigând 60 de foști demnitari în închisoarea de la Jilava, pe 27 noiembrie 1940 (Georgescu 1992, 233) (Constantiniu 2011, 390), inclusiv pe istoricul și fostul prim-ministru Nicolae Iorga și economistul Virgil Madgearu, considerați ca "autorii morali" ai eliminării lui Codreanu (Albulescu și Munteanu 2004). Ion Antonescu a încercat îndepărtarea Gărzii de Fier de la guvernare, înăbușind revolta legionară și excluzând Garda de Fier din guvern (Lambro 2017).

Conform lui Petre Otu, Ion Antonescu a reorganizat administrația, desființând ministerele Aerului și Marinei și Înzestrării Armatei, create în 1936 și 1938 și revenind la un singur departament, Ministerul Apărării Naționale. A creat patru secretariate de stat (al Armatei de Uscat, al Aerului, al Marinei și al Înzestrării Armatei)² și două state majore, pentru marină și aviație, subordonate șefului Marelui Stat Major. Funcția de șef al Marelui Stat Major, respectiv al Marelui Cartier General, a fost îndeplinită în perioada 6 septembrie 1940 - 17 septembrie 1941 de generalul

² Arhivele Militare Naționale Române (A.N.M.R.), fond 948, Secția 7, dosar nr. 2, f.28 (Decretul Lege nr. 34 888 din 16 octombrie 1940).

Alexandru Ioanițiu (Cioflină 1995, 47–72), iar Secția 7 învățământ superior s-a schimbat în Secția 7 - legături armate aliate³ (Otu 2021).

Conform lui Alesandru Duțu, România ajunsese să fie izolată pe arena internațională, după pactul Ribbentrop-Molotov (23 august 1939) (Constantiniu 1991), pierderea de teritorii din 1940 (Dutu și Ignat 2000), și obligată practic să intre în sfera de influență a Germaniei prin aderarea la Pactul Tripartit (23 noiembrie 1940) (conform lui Ion Gheorghe, fostul ambasador român la Berlin, „un act oficial fără putere de convingere”, un „oportunism politic” (Gheorghe 1996, 17) (Duțu 2016).

Bibliografie

- Albulescu, Vera, și Mihai Munteanu. 2004. „Virgil Madgearu, cazut sub armele legionarilor”. 2004. <https://jurnalul.ro/special-jurnalul/virgil-madgearu-cazut-sub-amele-legionarilor-71799.html>.
- Cioflină, Dumitru. 1995. *Șefii Marelui Stat Major Român 1941-1945. Destine la răscruce*. București: Editura Militară.
- Constantiniu, Florin. 1991. *Între Hitler și Stalin: România și pactul Ribbentrop--Molotov*. Danubius.
- . 2011. „O istorie sincera a poporului roman – editie revazuta si adaugita”. 2011. <https://www.universenciclopedic.ro/o-istorie-sincera-a-poporului-roman-editie-revazuta-si-adaugita>.
- Dutu, Alesandru, și Maria Ignat. 2000. *1940. Drama României. Rapt si umilinta*.
- Duțu, Alesandru. 2016. „România în cadrul războiului de coaliție (1941-1945)”. *Stusia Universitatis Moldaviae* 4 (94): 218–23. <https://oaji.net/articles/2016/2055-1476523631.pdf>.
- Georgescu, Vlad. 1992. „Istoria romanilor”. Humanitas. 1992. <https://humanitas.ro/humanitas/carte/istoria-romanilor-0>.
- Gheorghe, Ion. 1996. *Un dictator nefericit, Maresalul Antonescu: calea României spre Statul satelit*. Bucuresti: Editura Machiavelli.
- Giurescu, Constantin C, și Dinu C Giurescu. 1971. *Istoria Românilor: din cele mai vechi timpuri și până astăzi*. Bucuresti: Esitura Albatros.
- Giurescu, Dinu C. 1999. *România în al doilea război mondial: 1939-1945*. All Educational.
- Hitchins, Keith. 1994. „România. 1866–1947”. Humanitas. 1994. <https://humanitas.ro/humanitas/carte/rom%C3%A2nia-1866%E2%80%931947>.
- Lambru, Steliu. 2017. „Rebeliunea legionară din 1941”. Radio Romania International. 2017. https://www.rrl.ro/ro_ro/rebeliunea_legionara_din_1941-2558933.
- Olteanu, Constantin, Comisia Română de Istorie Militară, și Centrul de Studii si Cercetari de Istorie si Teorie Militara (Romania). 1984. *Istoria militara a poporului român*. Vol. 6. Bucuresti: Editura Militara.

³ A.M.N.R, fond 948, Secția 1, dosar nr. 1068, f. 47.

CONTEXTUL INTRĂRII ROMÂNIEI ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

- Otu, Petre. 2021. „Planificarea strategică românească în perioada septembrie 1940 – iunie 1941”. *Revista de istorie militară*, nr. 3–4. <https://ispaim.mapn.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/RIM/rim%203-4%202021.pdf>.
- Scurtu, Ioan, Constantin Mocanu, și Doina Smârcea. 1995. *Documente privind istoria României între anii 1918-1944*. Editura Didactică și Pedagogică.
- Văduva, Gheorghe. 2015. „Falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică”. *Polis* Volum III (4(10)). <https://revistapolis.ro/falia-strategica-marea-neagra-marea-baltica/>.
- Văratîc, Vitalie. 2000. *Preliminarii ale raptului Basarabiei și Nordului Bucovinei: 1938-1940 : volum de documente din fostele arhive secrete române*. Libra.
- Бугай, Николай Фёдорович. 1999. *Депортация жителей Украины, Белоруссии и Молдовы*. Essen: Dittmar Dahlmann Gerhard Hirschfeld.